

LITERATÚRA

Aristotelovské delenie

vzťahovalo sa na grécku literatúru jeho doby, keď sa okolo -390 obzeral naspäť. Ale používa sa dodnes, hoci s istými modifikáciami. Čo u Aristotela znamenali tieto tri pojmy? „Próza“ vlastne do tohto delenia nezahŕňal! Vychádzal z drámy...

„Epika - lyrika“ nerovná sa „próza - poézia“! Prvé delenie = obsah, prístup k látke, druhé delenie = formálna vonkajšia podoba textu. Poézia môže byť lyrická a epická. Próza môže byť lyrizovaná, hoci zriedka čisto lyrická.

Japonská literatúra nevychádzala z drámy. Vychádzala z poézie.

Formovala sa pod vplyvom čínskej literatúry, v ktorej bola prvoradá poézia - 詩 (/š' 1/ , sinojap. /ši/).

Japonská próza preto tiež má iný charakter ako európska, **nie je založená na dramatickosti a vyvrcholení**, ale skôr na plynutí motívov jeden za druhým. Tieto motívy spolu často súvisia analogicky, čo je tiež črta blízka poézii.

Takisto klasická japonská dráma vychádza z poézie. Je preto oveľa menej „dramatická“ než európska, má viac lyrizmu a hudobno-tanečnej stránky. Najstaršia z klasických dramatických foriem, **nó, sa dokonca priamo označuje za „lyrickú drámu“**.

Žánre klasickej japonskej literatúry:

Poézia:

Metrum

Sylabické metrum. Typy prozódie:

(sylabo)tonická = (slabično)prízvuková (*Ja k Vam pišú... Puškin*)

časomerná (*Aj, zde leží zem ta před okem mým smutně slzícím... Kollár*)

sylabická = slabičná

TANKA („krátka pieseň“ - hlavná a najobľúbenejšia forma všetkých období)

ČÓKA („dlhá pieseň“ - zanikla)

RENGA („nadbájaná pieseň“ „řazená píseň/báseň“ od 13. storočia)

HAIKU („hravá sloha“ od Bašóa – 17. storočie)

Tanka:

Hana-n'-iro wa ucurinikerina itazurani wagami joni furu nagamešeši mani

Haiku:

Furuikeja kawazu tobikomu mizuno oto.

Čínska poézia (čínske metrum, čínsky jazyk) – **(KAN)ŠI**

Tanka z doby heian poslужila jako text japonské státní hymny

<https://www.youtube.com/watch?v=29FFHC2D12Q>

(5) *Kimi-ga jo-wa*

(7) *čijo-ni jačijo-ni*

(5) *sazare iši-no*

(7) *iwao-to narite*

(7) *koke-no musu-made*.

Próza:

NIKKI – súkromný literárny denník (memoáre)
KIKÓ cestovný denník

ZUIHICU - príležitostné črty/zápisky

MONOGATARI – rozprávania („o všeličom“)

Žánre učenej prózy:

-**KI** (zápisy) 記

-**KI** (letopisy/kroniky) 紀

-**RON** (pojednania na danú tému)

-**ŠÓ** (kapitoly/výpisky)

Dráma:

NÓGAKU (= **NÓ** + **KJÓGEN**)

DŽÓRURI (tiež „**BUNRAKU**“)

KABUKI

Konkrétna podoba: makimono (syn: makihon, kansubon), emakimono (sic!), kakemono (sic! – kakedžiku je synonymon), sóši – prejdi na Kulturu rukopisů.

Kultura rukopisů. + preklady

PÍSMO: štýly, kaligrafia.

znak má v zásadě niekoľik grafických obměn:

1. kaišo = vzorové písmo – tištěná podoba, která se učí i ve škole
2. gjóšo = zběžné, kurzíva – při běžném psaní znaků rukou
3. sóšo, dosl. „trávné písmo“ – kaligrafická ligaturní obměna, kde črty splývají do souvislých ladných tahů.

Z podoby **sóšo** se vyvinula HIRAGANA.

svitky

Rukopisy:

a,

starostlivá péče o ně (zabalené v látce, uschované ve skříňkách)

b,

najvzácnejšie sú vlastnoručné rukopisy („autografy“ - *džihiču*) autora – napr. hry nó od dramatika Zeamiho (ako si povieme potom bližšie)

c,

rukopisné línie: nie vždy znamená, že starší rukopis je bližší pôvodnej verzii.

Línie sa uvádzajú na úvod publikácií klasickej literatúry – z akých rukopisov dané vydanie čerpalo a ako redakčne pristupovalo k textu daného rukopisu.

Fudžiwara-no Teika (ca 1200) dal urobiť odpisy mnohých diel, ktoré by sa inak boli stratili!

Jeden z najnovších objavov:

Towazugatari: 1940 v cisárskej rodine nájdený odpis Nechceného príbehu (Towazugatari 1306) od dámy Nidžó.

(cisárska dynastia)

PREKLAD JAPONSKEJ LITERATÚRY

Literatúra: obohatenie vlastného života, hľadanie toho, čo mi vyhovuje

ťažkosť prekladania z japončiny,

bohatosť japonskej literatúry

hlavné preklady:

veľdiela Gendži monogatari,

Heike monogatari

Kawabata Jasunari – prvý držiteľ Nobelovej ceny 1968

klasická japonská poézia:

prvé preklady: Mathesius,

a potom veľa ďalších

dráma: Vítr v pínicih, Kalhoty pro dva, Japonská dráma nó.

Kjógen v Brne:

kjogen.cz

<https://www.facebook.com/groups/kjogen/?fref=ts>

<https://cs-cz.facebook.com/MaleDivadloKjogenu>